

LLEGATS EXCESSIUS: APUNTS A L'ARTICLE 427-39 DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA

Lídia Arnau Raventós

*Professora agregada de dret civil
Universitat de Barcelona¹*

Resum

L'article 427-39 del Codi civil de Catalunya (CCCat) permet a la persona gravada reduir o suprimir els llegats que li han estat imposats si el seu valor excedeix el que ella mateixa obté per causa de mort. El treball delimita el supòsit de fet al qual és aplicable la norma, que, s'entén, es redueix als llegats d'eficàcia obligacional. Més enllà, s'intenta perfilar el règim jurídic de l'acció que, com a poder de configuració jurídica, s'adreça a reduir la prestació deguda, sense estar sotmès a un termini de caducitat concret. Es planteja l'aplicabilitat al cas d'allò que preveu l'article 427.45.2 CCCat, relatiu a l'opció del legatari d'evitar aquell efecte abonant al gravat l'import de la reducció.

Paraules clau: llegats excessius, acció de reducció, compliment de llegats.

EXCESS BEQUESTS: COMMENTS ON ARTICLE 427-39 OF THE CATALAN CIVIL CODE

Abstract

This paper comments on Article 427-39 of the Catalan Civil Code, which seeks to protect a person receiving a bequest if its value exceeds that of his acquisition *mortis causa*. Unless another form of reduction derives from the will, the bequest may be reduced proportionally. Likewise, consideration is given here as to whether the legatee is entitled to claim complete fulfilment by paying an amount equal to the reduction's value.

Keywords: excess bequests, reduction action, fulfilment of bequests.

1. Aquest treball forma part del projecte d'investigació 2009 SGR 221, l'investigador principal del qual és el doctor Ferran Badosa i Coll.

1. INTRODUCCIÓ

L'article 427-39 CCCat es titula «Reducció o supressió de llegats excessius». S'hi concreta la idea d'*excessivitat* («si el valor dels llegats excedeix [el que] obté per causa de mort») tot oferint, a «la persona gravada», un mecanisme de reacció (així, l'adreçat a «reduir o suprimir» el llegat). A propòsit del legitimat actiu, en l'apartat tercer només s'esmenta l'hereu, per bé que l'àmbit de les persones gravables va més enllà del successor universal (art. 427-7 CCCat). Passa, però, que només en relació amb aquest tenen sentit les circumstàncies que allà es descriuen (així, no haver acceptat l'herència a benefici d'inventari o no tenir dret a la quarta falcídia o la quota hereditària lliure). El contrapunt a aquest darrer apartat, que pretén emfatitzar la facultat de «fer valer» la reducció malgrat succeeixi l'una o l'altra cosa («encara que»), el proporcionen els apartats primer *in fine* i segon del mateix article 427-39 CCCat. S'hi recullen dos supòsits que exclouen aquella facultat: el primer obeeix a la conducta del mateix gravat, que cal que hagi complert *íntegrament* els llegats, acte de compliment qualificat pel coneixement de l'excessivitat del gravamen («sabent que són excessius»); el segon, del tot objectiu, depèn del tipus de llegat, de manera que la reducció «no afecta» els llegats imputables a la llegítima ni els que tampoc no admeten reducció per quarta falcídia (art. 427-42 CCCat).

Més enllà de l'article 427-39 CCCat, només l'article 427-45 CCCat inclou una referència expressa a la reducció de llegats per raó del seu caràcter excessiu. Incorpora, de fet, tres regles que s'estenen també a la reducció de llegats per raó de quarta falcídia: la relativa a l'ordre que cal seguir a l'hora de reduir, la que permet al legatari evitar la reducció satisfent al gravat l'import de l'excés i la relativa a la constància registral de la reducció.

A part d'això, els antecedents immediats de la regulació avui vigent arriben a l'article 436 del Projecte de compilació de 1955 i passen després a l'article 225 de la Compilació del dret civil de Catalunya (CDCCC) i a l'article 273 de la Llei 40/1991, de 30 de desembre, del Codi de successions por causa de mort en el dret civil de Catalunya (CS).²

2. En la seva *Memoria acerca de las instituciones del derecho civil de Cataluña*, Duran i Bas es limitava a afirmar l'aplicació a Catalunya de les regles de dret romà en matèria de llegats (DURAN I BAS, *Memoria acerca de las instituciones del derecho civil de Cataluña*, Barcelona, 1883, p. 193). Vegeu, també, FRANCISCO ROMANÍ Y PUIGDENGOLAS i Juan de Dios TRÍAS I GIRÓ, *Anteproyecto de apéndice al Código civil para el Principado de Cataluña, que presenta a la Comisión especial constituida con arreglo al Real Decreto de 24 de abril de 1899*, Barcelona, Imprenta Vilá, Abad y Comp., 1903, art. 561; *Proyecto de apéndice al Código civil, aprobado por la Comisión de Codificación de dicho territorio, siendo ponente el vocal D. Juan J. PERMANYER Y AYATS*, Barcelona, Imprenta Barcelonesa, 1915, art. 1005; *Anteproyecto de la Compilación del derecho civil especial de Cataluña, formado con arreglo a lo dispuesto en el art. 6º de la Ley de Bases del Código civil y en el Decreto de 23 de mayo de 1947, y sometido al examen y aprobación de la Comisión de Juristas para el Estudio y Ordenación de las Instituciones de Derecho Foral de Cataluña*, Barcelona, 1952, art. 341.

2. AMB CARÀCTER PREVI: LA INEXISTÈNCIA, EN EL DRET CATALÀ, D'UN RÈGIM JURÍDIC GENERAL DE L'ACCIÓ DE REDUCCIÓ O SUPRESSIÓ

Més enllà del mateix concepte d'*excessivitat* i de la determinació del que pot arribar a reduir-se o suprimir i de qui pot pretendre una cosa o l'altra, l'article 427-39 CCCat fa ús d'un mecanisme, la reducció o supressió, present en altres àmbits, per bé que mancat d'un règim jurídic general. Més enllà dels articles 427-30, 427-40 i 427-45 CCCat, relatius a la reducció de llegats excessius i per raó de quarta falcídia, aquella disciplina general —la reducció o supressió— s'hauria de bastir a partir dels articles 451-22, 451-23 i 451-24 CCCat, en matèria d'inoficiositat legitimària. L'article 452-5 CCCat incorpora també una acció de reducció o supressió per raó de la quarta vidual, tot remetent-se al règim de l'acció per inoficiositat legitimària. Caldria considerar, en darrer terme, els articles 232-9 i 232-24 CCCat, a propòsit de la compensació econòmica per raó del treball i del crèdit de participació. Tot plegat permet fer notar d'entrada que el mecanisme, en primer lloc, no es predica sempre de les mateixes atribucions patrimonials,³ i en segon lloc, tampoc no obeeix sempre a la mateixa finalitat. Basti apuntar que si en el terreny de la inoficiositat legitimària, en els articles 232-9 i 232-24 CCCat es tracta de garantir la cobrabilitat d'un crèdit, en els articles 427-39 i 427-40 CCCat el propòsit és ben diferent. El del primer grup d'articles seria assegurar la indemnitat patrimonial del gravat; el del segon, garantir l'enriquiment de l'hereu com a mecanisme indirecte per a fomentar l'acceptació.^{4,5} L'acció, en ambdós casos, s'atorga en la mesura que els llegats disposats pel causant posen en perill una cosa o l'altra. Amb tot, el fet que l'acció, en un i altre casos, no obeeixi al mateix propòsit, imposa certes cauteles a l'hora de valorar la possible aplicació de normes o criteris que regeixen en matèria de reducció per quarta falcídia en l'àmbit de la reducció per llegats excessius (que té un règim, com s'ha dit, limitat a allò que preveuen els art. 427-39 i 427-45 CCCat). I a això caldria afegir, a més, que quan es vol que unes mateixes normes regeixin ambdós casos, així s'ha de disposar expressament (art. 427-39.2 i 427-45 CCCat).

3. En els art. 232-9 i 232-24 CCCat es parla de donacions i pactes successoris d'atribució particular; en els art. 427-39 i 427-40 CCCat, de llegats (per bé que no de tots; art. 427-39.2 CCCat); en l'art. 451-22 CCCat, de llegats, donacions per causa de mort, assignacions de llegítima, donacions computables i atribucions particulars en pacte successori; i en l'art. 452-5.1 CCCat, de «llegats, donacions i altres atribucions per causa de mort».

4. Sobre l'origen i la finalitat de la quarta falcídia, vegeu Álvaro d'ORS, *Derecho privado romano*, Pamplona, Eunsa, 1991, p. 370.

5. Vegeu Lídia ARNAU, «L'art. 232-9 CCCat i els actes en perjudici del dret a la compensació econòmica per raó de treball», a *Materials de les Dissetenes Jornades de Dret Civil Català a Tossa: Qüestions actuals del dret català de la persona i la família*, Girona, Àrea de Dret Privat de la Universitat de Girona, en premsa. S'hi anticipen algunes de les dificultats amb què pot topar qualsevol intent de formular una disciplina general en matèria de reducció d'atribucions patrimonials.

3. EL SUPÒSIT LEGITIMADOR: EL CARÀCTER «EXCESSIU» DELS LLEGATS

La reducció o supressió de llegats pot obeir a diferents motius; lògicament, depèn del context en què es fa ús del mecanisme. En matèria d'inoficiositat legitimària, es poden reduir o suprimir llegats «si amb el valor de l'actiu hereditari líquid no resten a l'hereu béns relictes suficients per a pagar les llegítimes [...]» (art. 451-22 CCCat).⁶ El mateix supòsit de fet és el que es descriu en l'article 452-5.1 CCCat a propòsit de la quarta vidual. En matèria de quarta falcídia, la possibilitat de reduir llegats obeeix al fet que per raó de «llur ordenació» a l'hereu no li resta lliure, com a mínim, «la quarta part de l'actiu hereditari líquid». S'avantposa, doncs, el dret de l'hereu al dels legataris, atès que, per raó dels llegats ordenats pel causant, al primer no li queda «lliure» aquella quarta part.

El supòsit de fet del qual parteix l'article 427-39.1 CCCat demana comparar dos valors: el de tot allò «que la persona gravada obté per causa de mort» i «el valor dels llegats» amb què ha estat gravada.

3.1. EL VALOR D'ALLÒ QUE S'OBTÉ PER CAUSA DE MORT

3.1.1. *El sentit de l'expressió «per causa de mort»*

En principi, la «causa de mort» ens remet als negocis en els quals la mort determina el valor negocial de la declaració.⁷ Cal que el legitimat per a reduir sigui algú que obtingui alguna cosa *per aquesta causa* i que, a més, hagi estat gravat amb llegats. Aquesta constatació, que podria arribar a semblar intrascendent perquè és òbvia, permet concloure que no tota persona gravada amb llegats pot reduir per raó del seu caràcter excessiu. El motiu és que es poden gravar amb llegats persones que, certa-

---

6. El concepte d'*actiu hereditari líquid* es pot extreure de l'art. 451-5 CCCat, relatiu al càlcul i el còmput de la llegítima. Si la categoria equival al «valor que els béns de l'herència tenen en el moment de la mort del causant, amb deducció [només] dels deutes i les despeses de la darrera malaltia i de l'enterrament o la incineració» (art. 451-5a CCCat; arg. ex art. 451-5b CCCat, «Al valor líquid que resulta d'aplicar la regla de la lletra a [...]»), aleshores succeeix que la reducció o supressió de llegats parteix de la «suficiència» del patrimoni hereditari per a satisfer les llegítimes. El que pot succeir és que alguns o tots els béns relictes hagin estat llegats i, per tant, adquirits pels legataris amb la mort del causant. Per tant, rellegant l'art. 451-22.1 CCCat, el supòsit ens porta a un patrimoni hereditari líquid que, valorat en si mateix, permet satisfer llegítimes, perquè permet satisfer el seu import; atès, però, que s'han ordenat llegats, a l'hereu no li «resten béns relictes suficients» per a pagar-lo. La insuficiència, doncs, no es predica del patrimoni hereditari líquid, sinó d'allò que rep l'hereu.

7. Vegeu Ferran BADOSA, «El poder de disposició en el dret civil català. La constitució i transmissió negocials dels drets reals», a Ferran BADOSA i M. Carmen GETE-ALONSO (dir.), *La adquisición y transmisión de derechos reales*, Barcelona, Col·legi de Notaris de Catalunya i Marcial Pons, 2009, p. 110.

ment, reben un benefici patrimonial encara que no sigui «per causa de mort» (*rectius*: per raó de negocis per causa de mort) (art. 427-7 CCCat). El supòsit convida a planejar, en particular, dues situacions: la del donatari per causa de mort i la del beneficiari d'un contracte amb estipulació a favor d'un tercer. A propòsit del llegat ordenat a càrrec d'un tercer, els arguments a favor i en contra de la seva possible reducció per excessius anirien des d'una interpretació *a contrario sensu* de l'article 427-7.2 *in fine* CCCat fins a una interpretació gramatical i sistemàtica dels articles 427-7.2 i 427-39 CCCat. D'acord amb la primera, que només s'exclou expressament la reducció per raó de la llegítima permet raonablement entendre que es tracta d'un llegat reduïble per altres causes: no, lògicament, per raó de la falcídia (perquè el gravat no és l'hereu), però sí per raó del seu caràcter excessiu.⁸ D'acord amb la segona, sobta que la cura del legislador en els apartats 1 i 2 de l'article 427-7 CCCat en distingir entre els que obtenen un benefici patrimonial *per causa de mort* i els que l'obtenen en virtut d'una estipulació feta «en previsió de la seva mort» (o «en contemplació de la seva mort», en l'art. 259 CS), no s'hagi reproduït en l'article 427-39 CCCat, fet que porta a pensar que, decididament, la reducció s'ha volgut disposar només a favor dels primers. Amb tot, l'escull pot superar-se a l'empara d'una lectura àmplia de l'expressió «per causa de mort» en l'article 427-7.1 CCCat, comprensiva no només dels negocis que adquireixen valor negocial amb la mort, sinó també dels que són *post mortem* o adquireixen eficàcia en aquell moment. L'argument el proporciona la menció, en el mateix precepte, de les donacions per causa de mort.⁹ L'expressió «en general», en l'article 427-7.1 CCCat, indica que les persones relacionades abans (entre elles, els donataris per causa de mort) són, «en concret», persones que «per causa de mort i per voluntat del causant [obtenen] algun benefici patrimonial».¹⁰ I si això és la regla general, l'article 427-2 CCCat no l'exceptua pas, sinó que, de fet, està mencionant un altre cas con-

8. A propòsit de la ráo de l'exclusió prevista en l'art. 427.7.2 *in fine* CCCat (art. 259 CS), vegeu Ramon M. ROCA, «Anotaciones», a Theodor KIPP, *Derecho de sucesiones*, a Ludwig ENNECERUS, Theodor KIPP i Martin WOLF, *Tratado de derecho civil*, tom V, vol. II, Barcelona, Bosch, 1951, p. 150 (l'autor argumenta que «el tal legado no queda sujeto a la reducción posible por insuficiencia de activo hereditario, ya que recae sobre un valor en cierto modo extrahereditario, lo que atribuye a dicho legado una notable particularidad»).

9. Quant a la naturalesa de les donacions per causa de mort com a donacions entre vius i a la incidència de la mort del donant en la seva fermesa i eficàcia (art. 432-1.1 i 432-4 CCCat), vegeu Anna CASANOVAS, «Les donacions per causa de mort: la seva regulació en el títol VI del Codi de successions», a *Setenes Jornades de Dret Civil Català a Tossa de Mar: El nou dret successori a Catalunya*, Barcelona, Àrea de Dret Privat de la Universitat de Girona i PPU, 1994, p. 171 i seg.; Ferran BADOSA, «El poder de disposició en el dret civil català», p. 112.

10. Vegeu Ferran BADOSA, «El poder de disposició en el dret civil català», p. 110, on defensa que «per causa de mort» equival, en l'art. 427-1.1 CCCat, a «en contemplació a la mort».

cret d'algú (el beneficiari de l'estipulació a favor d'un tercer) que també obté un benefici patrimonial per causa de mort.^{11,12}

3.1.2. *El valor d'allò rebut*

L'article 427-39 CCCat pren com a referència, *tout court*, el valor d'allò que la persona gravada obté per causa de mort. Això implica que, en cas d'haver rebut atribucions patrimonials en virtut de diferents títols (per bé que totes per causa de mort) i veure's gravat amb un o diversos llegats com a beneficiari només d'una, en el moment de valorar el que s'ha obtingut del causant caldrà incloure en el còmput el valor de totes les atribucions. Així, per exemple, si l'hereu és afavorit també amb un prellegat i, al mateix temps, és gravat amb un o diversos llegats que excedeixen el que s'acaba rebent com a hereu però sense ultrapassar el valor del prellegat, no serà possible reduir.¹³ El mecanisme, ja s'ha dit, no busca garantir la lucrativitat efectiva del títol en consideració al qual s'han imposat llegats, sinó que el valor d'aquests no superi el que s'acaba rebent per causa de mort, amb independència del títol que justifiqui l'adquisició. Es tracta, doncs, d'un mecanisme lligat, no tant a un títol adquisitiu concret,

11. Vegeu, considerant quasi sobrer la menció de l'art. 427-2 CCCat, atès que els dits beneficiaris ja quedarien compresos en la lletra de l'apartat anterior, Antoni ABANCÓ, «Comentari a l'art. 427-7 CCCat», a Joan EGEA i Josep FERRER (dir.), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions*, vol. 1, Barcelona, Atelier, 2009, p. 769.

12. L'art. 427-39.1 CCCat legitima el qui obté alguna cosa «per causa de mort». Desapareix, així, la referència a la «voluntat del testador» de l'art. 273.1 CS («Els llegats el valor dels quals excedeixi el que obtingui per causa de mort la persona gravada per voluntat del testador són reduïbles per ineficàcies»; vegeu, en els mateixos termes, l'art. 225 CDCC) (vegeu, fent notar aquesta modificació, Isabel MIRALLES, «Comentari a l'art. 427-39», a Joan EGEA i Josep FERRER (dir.), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, p. 876). Mentre era vigent el Codi de successions, aquella expressió s'havia interpretat no tant en el sentit de negar a l'hereu intestat la possibilitat de reduir els llegats per excessius, sinó «[...] que se trate de un gravado con legados excesivos por voluntad del testador, o lo que es lo mismo, sólo cabe la reducción cuando el exceso que supone el legado para el gravado es consecuencia de la voluntad del testador y no de otras circunstancias» (vegeu Pedro ALBIOL, «Comentario al art. 273 CS», a Lluís JOU (coord.), *Comentarios al Código de sucesiones de Cataluña, Ley 40/1991, de 30 de diciembre*, tom II, Barcelona, Bosch, 1994, p. 973). Els antecedents, però, feien pensar que l'hereu intestat quedava exclòs de l'àmbit de les persones gravades amb la facultat de reduir llegats; així, en l'art. 436 del Projecte de 1955, l'expressió era la següent: «Los legados cuyo valor rebase el que la persona gravada obtenga por causa de muerte y voluntad del testador [...]». De l'expressió, ja n'havia fet ús Borrell i Soler (vegeu Antoni BORRELL I SOLER, *Derecho civil vigente en Cataluña*, tom V, *Successiones por causa de muerte*, Barcelona, Bosch, 1944, p. 236: «Sólo puede estar obligado a pagar un legado la persona que, por voluntad del testador [...]»).

13. Com si, per exemple, l'hereu A rebés per raó d'aquest títol béns per un valor de 100 i, al mateix temps, un prellegat de 20, i només com a successor universal estigués gravat amb llegats per un valor de 110. I el mateix caldria dir si com a prelegatari fos gravat com un subprellegat per igual valor. O com si a favor de A, a qui s'hagués fet una donació per causa de mort per valor de 50, s'hagués ordenat també un llegat per valor de 20 i com a legatari se'l gravés amb un subllegat per valor de 30.

sinó a una posició jurídica: la de gravat. La perspectiva és ben diferent quan es tracta de la quarta falcídia. En aquest àmbit, contràriament, la finalitat és que a l'hereu li resti lliure, *com a hereu*, una quarta part de l'actiu hereditari lliure. La conseqüència immediata d'això és que, en el moment de calcular què s'obté en la successió, no es comptin (no s'imputin, arg. *ex art.* 427-43.1 CCCat) ni els prelegats, ni les donacions per causa de mort, ni les atribucions particulars en pacte successori amb els quals hagi estat afavorit. La raó és que no rep res d'això a títol d'hereu.¹⁴

3.2. EL VALOR DELS LLEGATS I EL SEU CARÀCTER EXCESSIU. L'EXCESSIVITAT DELS LLEGATS D'EFICÀCIA OBLIGACIONAL

La valoració econòmica dels llegats és inherent a la idea de *benefici patrimonial*, que l'article 427-9.1 CCCat lliga a tot allò que en pugui esdevenir objecte. El dit valor, així com el d'allò que pugui rebre per causa de mort la persona gravada, serà generalment el corresponent en el moment de la mort del causant (arg. *ex art.* 427-41.2 CCCat). Per la seva banda, la idea d'*excessivitat* demana: primerament, concretar en quins supòsits es produeix el dit excés; segonament: determinar en quin moment els llegats deixen de ser excessius o, altrament dit, fins a on pot arribar la reducció.

3.2.1. *L'excés com a resultat d'una comparació de valors*

A propòsit de la primera qüestió, la resposta sembla òbvia: cal que el valor global o conjunt de tots els llegats ordenats pel causant superi o excedeixi el que el gravat obté per causa de mort. La literalitat de l'article 427-39 CCCat ho avala («Si el valor dels llegats excedeix el que la persona gravada obté per causa de mort [...]»). La conseqüència immediata d'aquest criteri és la compatibilitat de l'excés i l'enriquiment patrimonial del gravat. A fi de constatar-ho, cal recórrer a la distinció entre llegats d'eficàcia real i llegats d'eficàcia obligacional (art. 427-10, 427-15 i 427-18 CCCat). Pel que fa als primers, el seu compliment no implica disminuir econòmicament allò que rep el gravat. Aquest darrer haurà simplement de lliurar el bé o dret adquirit pel legatari amb la mort del causant. I això vol dir que determinar si hi ha o no excés dependrà d'una simple operació de comparació entre el valor dels llegats i el d'allò que rep el gravat (així, per exemple, si el causant ha ordenat llegats d'eficàcia real per un

14. Vegeu els art. 281 CS i 231, 2n par., CDCC. A propòsit de la imputabilitat del prelegat a la quarta falcídia en el dret romà, vegeu Miguel BILLOCH, «El prelegado en el derecho civil especial de Cataluña, antes y después de la Compilación de 21 de julio de 1960», *Revista Jurídica de Catalunya*, any 1968, vol. 67, núm. 4, p. 859 i 860, i Ramon M. ROCA, «La supressió de la regulació catalana del prelegat», a Ramon M. ROCA, *Estudios sobre sucesiones*, tom II, Madrid, Edersa, 1981, p. 264.

valor de quatre-cents i l'hereu en rep només cent, hi ha excés simplement perquè el primer valor supera el segon). Pel que fa als llegats d'eficàcia obligacional, el seu compliment sí que pot implicar disminució o fins i tot supressió de l'enriquiment del gravat (així, per exemple, si el seu valor és de dos-cents cinquanta i l'hereu només en rep cent). En aquest cas, n'hi haurà prou també amb una comparació de valors per a constatar l'existència d'un excés. La diferència, però, amb el cas anterior és que, en principi, en aquest últim cas el compliment del llegat està renyit amb la idea d'enriquiment del gravat, que neutralitza. Si els llegats ordenats són els uns d'eficàcia real i els altres d'eficàcia obligacional, hi haurà igualment excés si la suma dels seus valors arriba a excedir el valor d'allò que obté el gravat; que hi hagi o no enriquiment dependrà del valor dels llegats d'eficàcia obligacional (així, segons si se supera o no per si sol el valor d'allò que es rep per causa de mort).

3.2.2. *La reducció com a mecanisme per a limitar la responsabilitat del gravat*

Però, fins a on es pot reduir? La resposta depèn de la finalitat que es reconegui a l'acció o, dit d'altra manera, de la situació que es vulgui garantir. Teòricament, podrien ser dues situacions: així, que, un cop exercida l'acció, el legatari no rebi *més* que el gravat (de tal manera que, com a màxim, l'un i l'altre podrien acabar *rebut el mateix*), o bé, i aquesta seria la segona, que el legatari pugui rebre més que el gravat però en cap cas comproment-lo *més enllà* del que aquest últim acabi rebut per causa de mort (de tal manera que, com a màxim, el valor dels llegats pot acabar absorbint el de tot allò que obté la persona gravada). Si reprenem els exemples anteriors, aquesta segona lectura només encaixaria si es tractés de llegats d'eficàcia obligacional, en els quals el gravat assumeix l'obligació de complir-los i, per tant, de fer-se càrrec de tot el seu cost; en els d'eficàcia real, més enllà del cost del lliurament del bé (art. 426-18.3 i 461-19d CCCat), el que rep el gravat no queda amenaçat de cap manera. Per contra, la primera alternativa podria aplicar-se tant als llegats d'eficàcia real com als d'eficàcia obligacional. Els resultats, segons si s'opta per l'una o l'altra, són molt diferents.

Si apliquem la segona proposta al nostre exemple (persona que obté 100 i que és gravada amb llegats d'eficàcia obligacional per valor de 250), la conclusió és que es poden reduir els llegats per un valor de 150. D'aquesta manera, el seu valor global, un cop reduït l'excés, serà 100, que, com a màxim, neutralitzarà el valor d'allò que havia obtingut el mateix gravat per causa de mort.

Si apliquem la primera, aleshores tindrem el següent: 1) En el nostre exemple de llegats d'eficàcia real (per un valor de 400 que grava una persona que ha obtingut 100), la reducció podria arribar a 150. D'aquesta manera, el valor dels llegats quedaria en 250, que seria el mateix que acabaria rebut el gravat (100 + 150). 2) En el cas dels llegats d'eficàcia obligacional (per valor de 250), que graven algú que obté només 100, la reducció afectaria els primers per valor de 200. En compliment dels

llegats, el gravat podria veure neutralitzat el seu enriquiment per valor de 50, però també li'n quedarien 50.

3.2.2.1. Els arguments. L'article 427-39.3 CCCat: llegats excessius, benefici d'inventari i quarta falcídia

La segona proposta, la que permet configurar el mecanisme com una eina per a limitar la responsabilitat del gravat, fent-la *intra vires* o reduint-la al valor del que ell mateix obté per causa de mort, és avalada per les dues situacions que recull l'article 427-39.3 CCCat.^{15, 16} La disposició, ja s'ha dit, permet a «l'hereu [...] fer valer la reducció encara que no s'hagi acceptat a benefici d'inventari o no tingui dret a quarta falcídia o quota hereditària mínima» (art. 225, 3r par., CDCC; art. 273, 3r par., CS). La primera menció està lligada a la modalitat d'acceptació que permet a l'hereu limitar la seva responsabilitat als «béns de l'herència» (art. 461-20a CCCat). Possiblement no tindria cap mena de sentit si la situació que pretén garantir l'article 427-39.1 CCCat no hi estigués en algun punt relacionada. La segona, relativa a la quarta falcídia, permet al seu torn concloure que, com a mínim i quan es tracti de llegats d'eficàcia real, el seu valor pot arribar a ser tres vegades superior al que acaba rebent l'hereu.¹⁷ Un i altre supòsits permeten afegir algun comentari més.

— Una lectura precipitada del primer supòsit seria la següent: si l'hereu ha acceptat l'herència a benefici d'inventari, disposa ja del benefici legal de la responsabilitat *intra vires*, de manera que el seu patrimoni personal o propi no es pot veure amenaçat per raó de llegats que excedeixen el valor d'allò que obté. Aquesta lectura és, però, errònia, atès que, almenys literalment, la limitació de la responsabilitat *intra vires* només es predica de «les obligacions del causant i de les càrregues

15. També per la incoherència de la primera proposta en els casos en què, havent-se ordenat llegats d'eficàcia obligacional per un valor inferior a allò que obté la persona gravada (i, per tant, no reduïbles per manca d'excés —almenys en el moment de l'ordenació—), passa que, un cop satisfets, al gravat li resta menys que el que va invertir en aquest compliment i han rebut els legataris. Posem per cas que el valor dels llegats és vuitanta i que el gravat ha obtingut cent. No hi hauria reducció perquè «el valor dels llegats [no excedeix] el que la persona gravada obté per causa de mort». El compliment dels llegats, però, deixaria el gravat amb un valor de vint, davant els vuitanta aplicats al compliment.

16. Vegeu, però, la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de 29 de maig de 1995 (RJ1995\8174) a propòsit de l'intent de reduir per excés un subllegat d'usdefruit al·legant que era excessiu respecte al llegat de la nua propietat. La Sentència es limita a desestimar el recurs perquè no s'havia provat el caràcter excessiu del subllegat.

17. Pensem en el següent supòsit: el causant deixa una herència neta d'un valor de cent. Setanta-cinc d'aquests cent corresponen a llegats amb els quals s'ha gravat l'hereu, a qui, en conseqüència, només n'hi restaran vint-i-cinc. Com que li resta lliure «una quarta part de l'actiu hereditari líquid», no pot reduir res per raó de la quarta falcídia. Tampoc, lògicament, per llegats excessius, tot i que, estrictament, «el valor dels llegats» acaba excedint allò que el gravat «obté per causa de mort».

hereditàries» (art. 461-20a CCCat), i els llegats no són ni una cosa ni l'altra. La conclusió és aleshores que: hagi l'hereu acceptat o no a benefici d'inventari, per tal de limitar la seva responsabilitat en el compliment de llegats d'eficàcia obligacional excessius li caldrà, *en ambdós casos*, fer ús del mecanisme previst en l'article 427-39 CCCat. Probablement, la raó de ser de la disposició obeeix a l'interès de deixar clar que el fet de no veure's afavorit per un mecanisme que permet limitar la responsabilitat davant de *determinats creditors* (així, els que ho eren del causant i els que ho són per raó de càrregues hereditàries), no exclou la possibilitat de reaccionar davant d'altres (els legataris beneficiats per llegats d'eficàcia obligacional).¹⁸ En cas de no haver acceptat a benefici d'inventari, la reducció de llegats excessius demanarà, encara que només sigui comptablement i a l'únic efecte de reduir, la separació de patrimonis.

— L'hereu pot no tenir dret a la quarta falcídia, però sí que pot tenir-ne, com qualsevol altra persona gravada, a reduir llegats excessius. A diferència de la reducció per aquesta última causa, que el testador no pot prohibir ni es fa dependre legalment de cap formalitat (art. 427-40.1 i 4 *a contrario sensu* CCCat), el dret de l'hereu a «retener la quarta falcídia» només regeix «llevat que el causant ho hagi prohibit»¹⁹ i sem-

18. En cas d'acceptació a benefici d'inventari, la preferència dels creditors respecte dels legataris queda palesa en l'art. 461-21.2 CCCat («Abans de lliurar o complir els llegats, l'hereu ha de pagar els creditors coneguts del causant a mesura que es presentin [...]»). Per tal de fer-la efectiva, sembla que n'hi haurà prou que l'hereu es negui a lliurar el bé llegat mentre hi hagi creditors pendents de pagament i que definitivament no es lliuri si ha calgut esmerçar-lo en la satisfacció d'aquests crèdits (vegeu, en aquest sentit, Pedro del POZO, Antoni VAQUER i Esteve BOSCH, *Derecho civil de Cataluña: Derecho de sucesiones*, Barcelona, Marcial Pons, 2009, p. 523). Implica això reduir o suprimir llegats? Una dada, com a mínim, avala la diferència entre el que es preveu en l'art. 461-21.2 CCCat i el que incorporen els art. 427-39 i 427-40 CCCat. Aquests darrers ofereixen a la persona gravada i a l'hereu, respectivament, una facultat o poder de configuració jurídica, atès que poden o no reduir («[...] la persona gravada [...] els pot reduir o suprimir [...]»; «[...] l'hereu pot reduir els llegats [...]»). En l'art. 461-21.2 CCCat aquesta discrecionalitat no hi és («[...] l'hereu ha de pagar [...]»). Una qüestió diferent és que es plantegi la possible aplicació, en la liquidació de l'herència beneficiària, de normes dictades a propòsit de la reducció de llegats; així, per exemple, la que determina en quina mesura s'han de veure sacrificats els llegats (art. 427-45.1 CCCat, «en proporció al seu valor») o la que permet al legatari evitar aquest sacrifici abonant-ne l'import (art. 427-45.2 CCCat; aquesta possibilitat, però, ja la faciliten les normes generals en matèria de pagament d'un deute aliè per un tercer [art. 1158 i seg. CC]) (vegeu, novament, Pedro del POZO, Antoni VAQUER i Esteve BOSCH, *Derecho civil de Cataluña*, p. 525; a propòsit de l'art. 461-21.3 CCCat, els autors defensen que el creditor pot repetir contra qualsevol dels legataris satisfets, per bé que «el legatario que se haya visto perjudicado podrá reclamar, lo que corresponda, proporcionalmente, al resto de legatarios, aplicando en lo que proceda, ahora sí, las normas sobre reducción de legados»).

19. Quant a la possibilitat que aquesta prohibició es pugui entendre feta tàcitament, vegeu la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de 23 de setembre de 2010 (RJ\2011\14380). En aquest cas, s'havia autoritzat el legatari a prendre possessió per ell mateix dels béns llegats (que quasi esgotaven l'actiu hereditari) i els hereus havien estat instituïts «en el remanente».

pre que l'hereu hagi pres inventari en els termes de l'article 426-20 CCCat.^{20,21} L'article 427-39.2 CCCat aclareix que no tenir dret a la quarta falcídia no exclou el dret de reduir per excés; d'aquesta manera, l'hereu no té garantit el 25 % de l'actiu hereditari líquid, però com a mínim pot reduir llegats a l'efecte de garantir la indemnitat del seu patrimoni personal. *Ja que no hi pot guanyar, es tracta de no perdre-hi*. A part d'això, del raonament es dedueix que, en cas de tenir dret a la quarta falcídia (i, per tant, poder enriquir-se amb el valor corresponent a aquella quarta part), la cosa més lògica és que l'hereu gravat amb llegats d'eficàcia obligacional no es limiti a reduir-los per excés, sinó que pretengui obtenir alguna cosa més.²²

20. A propòsit de l'inventari com a acte que «correspon fer unilateralment a l'hereu i que no requereix, en cap cas, del consentiment dels legataris», vegeu la Resolució de la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques (RDGDEJ) de la Generalitat de Catalunya de 29 de maig de 2009 (DOGC, núm. 5405 (22 juny 2009)).

21. També és possible que l'hereu hagi renunciat a la quarta falcídia o que l'acció de reducció hagi caducat (art. 427-44 CCCat).

22. Encabir els llegats d'eficàcia obligacional en el còmput de la quarta falcídia topa amb algunes dificultats. Sobre si el seu valor s'integra en la base de càlcul d'aquella quarta part, vegeu Antonio BORRELL, *Derecho civil vigente en Cataluña*, p. 248 i 258. L'autor es limita a indicar que es parteix «del valor real de la herència» o «al que tenían las cosas que la forman al fallecer el testador»; per tal de saber si, valorant els llegats, a l'hereu li resta lliure la quarta part, cal tenir en compte el valor de tots els llegats ordenats i, així, per exemple, «los de cosa ajena [es valoren] por el valor real de la cosa, aunque el heredero la compre por una cantidad mayor». En el Projecte del 1955 aquella base de càlcul era «el conjunto de bienes y derechos que compongan la herencia al fallecer el testador [...]», amb el benentès que «se considerará que forman parte de la herencia los bienes y derechos del testador por él dispuestos en legados [...]» (art. 440 del Projecte de 1955). A més, l'art. 444, 1r. par. *in fine*, concretava de quina manera es reduïen els llegats d'eficàcia obligacional («[...] dejando liberado al heredero por la parte proporcional de su obligación [...]»). Aquest darrer precepte no arriba a la Compilació, però sí que ho fa el primer (vegeu l'art. 229 CDCC, 2n par.), que es reproduïx també en el Codi de successions (art. 277, 2n par.). Basta apuntar que, a propòsit dels llegats, l'expressió «béns i drets del testador» podria fer pensar que s'exclouen els llegats d'eficàcia obligacional (però vegeu Pedro ALBIOL, «Comentario al art. 273», p. 981, que els integra en aquesta base de càlcul); en el CCCat l'expressió ha variat sensiblement: «[...] tots els béns del cabal relict, incloent-hi els disposats en qualsevol mena de llegat [...]» (a propòsit d'aquest article, vegeu Isabel MIRALLES, «Comentari a l'art. 427-41», a Joan EGEA i Josep FERRER (dir.), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, p. 881, que comparteix l'opinió d'Albiol Marés). Essent tot plegat així, es diria que la llei no ha pensat ni pensa en la particular problemàtica dels llegats d'eficàcia obligacional i que, com a mínim, és dubtós que el seu valor s'hagi d'integrar en la base de càlcul. Uns exemples potser aclareixen la qüestió.

— Supòsit A: el causant deixa un patrimoni net valorat en 100 (actiu hereditari líquid). Formen part d'aquest patrimoni i, per tant, d'aquesta valoració, béns del testador per valor de 80, que ha llegat. Per raó de la quarta falcídia, l'hereu tindrà dret a quedar-se béns valorats en 25. La conseqüència és que podrà reduir els llegats disminuint el seu valor fins a 75 a fi d'arribar a aquell valor.

— Supòsit B: el causant deixa béns per valor de 20 i ordena llegats d'eficàcia obligacional per valor de 80. Si el valor de l'actiu hereditari líquid és també 100 i, per tant, la quarta falcídia donaria també dret a l'hereu a quedar-se béns per valor de 25, *d'on haurà de reduir a fi de poder* «retenir-los en propietat» si només en deixa per valor de 20?

— Supòsit C: el causant deixa un patrimoni net valorat en 400. Formen part d'aquest patrimoni i, per tant, d'aquesta valoració, béns del testador per valor de 200, que ha llegat. Per raó de la quarta falcídia

3.2.2.2. Qüestions connexes. Títol lucratiu i benefici patrimonial. La responsabilitat de l'hereu en cas de llegats no reduïbles o en cas de no-reducció

La primera qüestió es planteja, en especial, a propòsit del donatari per causa de mort o del legatari gravats, al seu torn, amb un llegat (art. 427-18.2 CCCat). Atès que no hi ha motiu per a oferir una idea d'*excessivitat* distinta segons si es tracta d'un adquirent universal o d'un adquirent particular (i l'art. 427-39 CCCat tampoc no distingeix segons qui sigui la persona gravada), s'ha de concloure que també és excessiu el llegat d'eficàcia obligacional amb què és gravat el donatari o el legatari si el seu valor excedeix el valor de la donació o del llegat.²³ Això vol dir: en primer lloc, que la reducció té com a límit el mateix valor d'allò que l'un o l'altre obtenen per causa de mort; valor que, en conseqüència, es pot veure totalment absorbit o neutralitzat pel valor del subllegat. En altres termes, es podrà reduir fins que aquest últim no superi el primer, i deixa de superar-lo quan s'assoleixen valors iguals. El que permet constatar tot plegat és que es desdibuixa o s'afebleix la idea de *benefici patrimonial* que defineix el que és llegat (art. 427-9.1 CCCat) i el que és donació.^{24,25} En segon lloc, l'article 427-39 CCCat

l'hereu té dret a retenir béns per valor de 100. Com que ja n'obté per valor de 200 (400 – 200 de llegats), que s'imputarien a la quarta falcídia (art. 427-43 CCCat), l'hereu no podrà reduir llegats.

— Supòsit D: el causant deixa un patrimoni net valorat en 400. Formen part d'aquesta valoració els llegats d'eficàcia obligacional ordenats a càrrec de l'hereu, que sumen un valor de 200. Com en el cas anterior, l'hereu té dret a retenir béns per valor de 100, però, com que, de fet, ja n'obté 200 (400 – 200 de llegats), tampoc no pot reduir llegats. En aquest cas, a més, la quarta falcídia no significa per a l'hereu cap estímul addicional per a acceptar més enllà del que pot representar-li el mateix art. 427-39 CCCat (en el cas proposat, el valor dels llegats [200] neutralitzaria el valor d'allò que acabaria obtenint com a hereu [també 200]). Una possibilitat, a fi de convertir la quarta falcídia en un incentiu efectiu per a l'hereu, seria prescindir del valor dels llegats d'eficàcia obligacional a l'hora de valorar l'actiu hereditari líquid. Un cop calculada la quarta part d'aquest valor, s'hauria de veure si tals llegats la comprometen o no; en el primer cas, caldria reduir-los fins al punt de garantir a l'hereu béns pel dit valor (en el nostre exemple, la quarta falcídia seria 50 i aquells llegats s'haurien de reduir fins a 150; aplicant aquesta forma de càlcul al supòsit B, l'hereu podria retenir 5 i els llegats es reduirien fins a 15).

23. Només a l'efecte de l'argumentació, suposem que el donatari o el legatari *només* ha rebut per causa de mort allò donat i allò llegat.

24. Si el raonament es trasllada a la regulació de la donació amb càrrega o modal (art. 531-18 CCCat), es troba a faltar un article a semblança de l'art. 618 del Codi civil espanyol (CC) (vegeu, emparant-se en la idea de benefici a fi d'excloure que el gravamen pugui ser igual o superior a allò que es dona, Manuel ALBALADEJO, *Derecho civil*, vol. II, *Derecho de obligaciones*, Barcelona, Bosch, 1989, p. 146, n. 1). L'art. 531-20 de l'Avantprojecte de llibre cinquè del CCCat permetia imposar al donatari càrregues o modes de valor inferior o igual al valor d'allò donat, però en cap cas superior. Vegeu, negant que la desaparició d'aquest precepte sigui argument suficient per a entendre que en el dret català el mode necessàriament ha de ser de valor inferior a allò donat, Pedro del POZO, Antoni VAQUER i Esteve BOSCH, *Derecho civil de Cataluña: Derechos reales*, Barcelona, Marcial Pons, 2008, p. 78. Els autors, a més, afegeixen: «En todo caso, habría que llegar a conclusiones coherentes con el sublegado: si un sublegado puede absorber completamente el valor del legado a favor del legatario y sigue siendo considerado como legado —y, por ende, como título lucrativo—, lo mismo debe regir para las donaciones».

25. A propòsit dels antecedents de l'art. 225 CDCC, la cita és del D. XLII, títol VI, frag. 6, i del D. XXXV, títol II, frag. 36, a Francisco de A. CONDOMINES i Ramon FAUS, *Derecho civil especial de*

permet també concloure que el fet que el valor del subllegat no pugui excedir el valor d'allò que obté el gravat, tampoc no és un límit, diguem-ne, institucional d'aquest segon gravamen. Si ho fos, aquell escriu s'hauria d'entendre, per llei, com a nul o com a no formulat (arg. ex art. 423-16, 423-17 i 428-5 CCCat). Contràriament a això, els llegats el valor dels quals excedeix el que rep la persona gravada són, com a mínim, eficacos, i sols deixaran de ser-ho quan el legitimat decideixi fer ús de la facultat de reduir.²⁶

— Si com a referència del que s'acaba de dir es considera l'hereu, la conclusió que s'extreu és, com a criteri inicial, la de la seva responsabilitat *ultra vires*, que ell i sols ell mateix pot limitar (no, per tant, *automàticament, per llei i en tot cas*).²⁷ Ben

Cataluña, Barcelona, Bosch, 1960, p. 269. La segona referència és la més explícita: en relació amb un llegat de diner ordenat a favor d'algú, al seu torn obligat a manumetre un esclau aliè, s'assenyala que «[n]o se le obliga a gastar en él para comprarlo más de lo que recibió» (hem fet ús de l'edició i la traducció d'Ildefonso GARCÍA DEL CORRAL, *Cuerpo de derecho civil romano*, Barcelona, Jaime Molinas, Editor, 1895).

En el dret estatal, proporciona el referent l'art. 858 CC. El criteri era diferent en l'art. 675 del Projecte de Codi civil de 1851, on es deia: «El testador puede gravar con legados, no solo a su heredero sino también a los mismos legatarios; y si estos aceptaren, deberán cumplirlos, aunque importen mas de lo que se les deja». Vegeu Florencio GARCÍA GOYENA, *Concordancias, motivos y comentarios al Código civil español*, tom I, Madrid, Impremta de la Sociedad Tipográfica-Editorial a cargo de F. Arienzo, 1852, p. 122. Les cites de l'autor són a les Instituta, II, títol XXIV, 1r par., on es llegeix: «Únicamente ha de observarse, que nadie sea rogado de restituir a otro más de lo que él mismo hubiere recibido por testamento; pues lo que excede, se deja inútilmente». Vegeu també les lleis 3 i 6 del títol 9 de la sisena Partida. Mentre que la primera recollia la regla general limitativa del valor del gravamen, la segona en preveia excepcions (vegeu *Las Siete Partidas del Sabio Rey D. Alfonso el IX, con las variantes de más interés, y con la glosa del Lic. Gregorio López, vertida al castellano y estensamente adicionada con nuevas notas y comentarios y unas tablas sinópticas comparativas, sobre la legislación española, antigua y moderna, hasta su actual estado, por D. Ignacio Sanponts y Barba, D. Ramon Martí de Eixalà y D. José Ferrer y Subirana*, Barcelona, Impremte de A. Bergnes, 1843-1844. En particular, vegeu la n. 14 en la llei 3 citada, redactada per Martí d'Eixalà, on es preveuen excepcions a la regla general prevista en la dita llei: segons l'annotador, el límit d'allò rebut per la persona gravada «tiene lugar cuando al legatario de cantidad se le impone un gravamen de la misma especie; y no si el gravamen versa sobre cosa determinada y propia del mismo legatario»).

26. Una formulació més escaient a un límit de tipus institucional és la que oferia Antonio BORRELL, *Derecho civil vigente en Cataluña*, p. 236 («Sólo puede estar obligada a pagar un legado la persona que, por voluntad del testador, resulte favorecida con algo de igual o mayor provecho, procedente de la misma herencia [...] De aquí proviene: [...] c. Que la carga impuesta es nula en lo que exceda del provecho que obtenga quien deba soportarla»). Vegeu, també, Martí d'EIXALÀ, *Las Siete Partidas*, n. 14 («[...] en cuanto al esceso es nulo el legado [...]).

27. A això caldria afegir-hi: en primer lloc, que no és pas inherent a la posició de successor universal o hereu la idea o noció de benefici patrimonial; en segon lloc, que en els precedents més llunyans la limitació de què tractem apareixia vinculada al legatari gravat, al seu torn, amb un gravamen (no, doncs, en relació amb l'hereu). Vegeu, de nou, l'opinió d'Antonio BORRELL, *Derecho civil vigente en Cataluña*, p. 236. En el seu comentari a la quarta falcídia puntualitza que l'hereu «que no hubiese tomado inventario en forma legal, ha de pagar íntegramente, aunque sea con bienes propios, los legados impuestos por el testador». La cita és a la Novel·la I de Justinià, que preveia aquesta responsabilitat il·limitada per al cas de manca d'inventari (vegeu, sobre la qüestió i defensant també aquesta regla en el dret català, Francisco GINOT, «La responsabilidad del heredero simple por deudas y legados en derecho común y foral», *Anuario de Derecho Civil*, any 1950, vol. 3, núm. 4, p. 1057 i seg., en concret, per al dret català, p. 1099).

segur, però, que la conclusió és precipitada,²⁸ per bé que pren un renovat protagonisme a l'empara de l'article 427-39.2 CCCat.²⁹ S'hi diu que la reducció «no afecta» determinats llegats: «els llegats imputables a la llegítima en la part que cobreixen la del legatari que sigui legitimari, ni els que no siguin reduïbles per raó de quarta falcídia o quota hereditària mínima» (art. 427-42 CCCat).³⁰ La qüestió que aquí es planteja és si la norma pressuposa que, al marge d'aquells llegats, se n'havien ordenat altres que, reduïts en major proporció, permetran igualment a la persona gravada no perdre-hi més del que rep,³¹ o si, per contra, regeix en tot cas encara que s'hagin ordenat altres llegats. Un argument avala la primera opció: d'entre els llegats no reduïbles per quarta falcídia hi ha «els que el testador ha ordenat que es compleixin íntegrament». Si, a diferència del que succeeix en l'article 427-40 CCCat, en l'àmbit dels llegats excessius no té entrada la voluntat del testador a fi de prohibir la reducció, s'estaria exceptuant això últim si es permetés que les excepcions de l'article 427-42 CCCat s'observessin en tot cas, fins i tot quan no hi haguessin altres llegats per reduir.

4. EL COM I EL QUAN DE LA REDUCCIÓ O SUPRESSIÓ

La qüestió relativa al *com* està òbviament lligada a *allò* que es vol reduir o suprimir, que s'ha dit que són llegats d'eficàcia obligacional. Aquesta naturalesa també és determinant a l'hora de valorar si l'acció està sotmesa a algun tipus de termini i, en especial, si se li pot arribar a aplicar (si escau, per analogia) el de l'article 427-44.2 CCCat.

28. Vegeu, però, *supra* l'apartat 3.2.2.1, quant a l'interès de l'hereu que ha acceptat a benefici d'inventari reduir llegats excessius.

29. Convida a plantejar la mateixa qüestió l'art. 461-23.3 CCCat, que, almenys literalment, permet que els legataris ataquin el patrimoni propi de l'hereu («[...] mentre no s'hagin pagat aquests creditors particulars, els dits creditors del causant i els legataris no poden perseguir els béns privatis de l'hereu [...]»). A propòsit de la norma, però, proclama la preferència dels creditors respecte dels legataris per al cobrament, «[...] cobrament que pot comportar la reducció o supressió del llegat en tant que excessiu», M. Rosa LLACER, «Comentari a l'art. 461-23», a Joan EGEA i Josep FERRER (dir.), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, p. 1542.

30. La remissió material de l'art. 427-39.2 CCCat a l'art. 427-42 CCCat, on, a més d'excloure's de la reducció determinats llegats, s'exclouen també les donacions per causa de mort i les atribucions particulars en pacte successori, fa que sigui dubtosa la reducció d'aquestes últimes per excessives. Tracta de la qüestió Susana NAVAS, «El pacto sucesorio de atribución particular en el Código civil de Catalunya», *In-dret*, any 2009, núm. 2, p. 31.

31. A propòsit de l'art. 278, 2n par., CS, que relaciona els llegats exclosos de la reducció per quarta falcídia, Encarna ROCA, «Els llegats. Ineficàcia», a Lluís PUIG i Encarna ROCA, *Institucions del dret civil de Catalunya: Dret de successions*, volum III, València, Tirant lo Blanch, 1992, p. 322, alertava que «[n]o obstant, s'ha de tenir en compte la norma de l'art. 273 CS, sobre limitació de responsabilitat per llegats».

4.1. LA REDUCCIÓ DE LA PRESTACIÓ DEGUDA

La reducció afecta la titularitat del legatari, que passarà a recaure *sobre menys* o permetrà *exigir menys*. L'alternativa, si es tracta de llegats, dependrà de la seva naturalesa real o obligacional. Atès que és amb la mort o la delació que els llegats són eficaços (així, adquirint «de ple dret la propietat de la cosa objecte del llegat» o convertint-se «en creditor de la persona gravada si és d'eficàcia obligacional», art. 427-15.1 i 427-14 CCCat), la reducció o supressió implicaran una pèrdua sobrevinguda «de la totalitat o d'una part del bé llegat».^{32, 33} Essent així i com que es tracta d'incidir sobre la realitat jurídica modificant uns efectes vàlidament produïts, la facultat de reduir o suprimir llegats es configura com un poder de configuració jurídica. El legitimat per a exercir-lo pot prendre directament la iniciativa (així, lliurant o pagant menys d'allò llegat) o pot reaccionar davant la pretensió de lliurament o compliment íntegre del legatari. I si, quan es tracta de llegats d'eficàcia real, la reducció s'acaba concretant en una situació de condomini entre el qui redueix i l'afectat, en els llegats d'eficàcia obligacional aquella materialització s'ha de plantejar en altres termes: per exemple, en termes de reducció de la prestació deguda.³⁴ En cas de tractar-se

32. Per bé que, a propòsit de la inoficiositat legitimària, vegeu Ramon M. ROCA, «Anotaciones», p. 349 («La ley habla unas veces de reducción o anulación de legados [...] pero en rigor se trata de desconocer, o dejar inoperantes, o sin efecto, total o parcialmente, las disposiciones testamentarias [...]»). L'argument és: «Como los bienes dispuestos testamentariamente son bienes que no han salido del patrimonio relicto [...] [no se plantea] ninguno de los problemas que el desplazamiento de la propiedad provoca en la reducción de donaciones». Aquesta idea d'ineficàcia és defensada també a Xavier O'CALLAGHAN, «La inoficiosidad legitimaria», a FACULTAT DE DRET DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA, *Estudios sobre la legítima catalana*, Barcelona, Càtedra Duran i Bas, 1973, p. 125. Aplica la categoria de rescissió Encarna ROCA, «Comentario al art. 143», a Manuel ALBALADEJO (dir.), *Comentarios al Código civil y compilaciones forales*, tom XXVIII, vol. 2, Madrid, Edersa, 1982, p. 224. Pel que fa als textos, han arrossegat la categoria d'«ineficàcia» que ja apareixia en l'art. 436 del Projecte de 1955 («Los legados cuyo valor rebase el que la persona gravada obtenga por causa de muerte y voluntad del testador, serán reducibles por ineficacia del exceso [...]») (vegeu, també, l'art. 307, que parlava d'«ineficàcia» i reservava una de les seves subcategories, la rescissió, per a les donacions: «La reducción por inoficiosidad de legados y demás disposiciones por causa de muerte producirá su *ineficacia total o parcial* según sea preciso [...]. La reducción por inoficiosidad de donaciones producirá su *rescisión total o parcial* según proceda [...]»), i arriba als art. 225 CDCC i 273 CS.

33. La possibilitat d'aplicar el règim dels llegats excessius als modes ordenats pel causant en aquells supòsits en què el seu valor excedeixi el d'allò que obté el gravat (art. 428-1.4 CCCat) demana una reformulació del que es diu en el text. La raó és que la seva eficàcia no atribueix a ningú cap dret subjectiu; al contrari, només determina una pretensió de compliment exigible per a les persones que es mencionen en l'art. 428-2 CCCat.

34. Si s'intentés aplicar als llegats d'eficàcia obligacional la lògica dels llegats d'eficàcia real, tindriem que la reducció del crèdit hauria de derivar en una situació de titularitat mancomunada sobre el crèdit llegat. La titularitat de la persona gravada, però, s'extingiria per confusió. D'altra banda i pel que fa també als textos, l'art. 444 del Projecte de 1955 explicitava que la reducció dels llegats d'eficàcia real (per bé que ho deia a propòsit de la quarta falcídia) «tendrá lugar a base de quedar condueños de la cosa legada el legatario y el heredero gravado». La norma, que no distingia i a la qual, per tant, era indiferent la naturalesa

de fer o donar un bé o una cosa no divisible, les opcions passen per: o bé lliurar el valor d'allò que rep la persona gravada (o, el que és el mateix, el valor del llegat sempre que no excedeixi allò que obté el gravat; arg. *ex art.* 427-24.2 CCCat), o bé demanar la conversió en una prestació de valor inferior (art. 428-5.2 CCCat).

D'acord amb l'article 427-45.1 CCCat, la reducció s'ha de practicar seguint l'ordre previst pel causant; i si això no és possible, «en proporció al seu valor». No hi ha, doncs, cap preferència legal quant al compliment dels llegats.

L'efectivitat de la reducció passa per valorar l'aplicabilitat al cas d'allò que preveu l'article 427-45.2 CCCat. Permet als legataris «evitar la reducció abonant-ne l'import, en diners, a l'hereu».³⁵ A diferència de l'apartat que precedeix aquest apartat segon, relatiu a l'ordre de reducció dels llegats, en aquest segon no hi ha l'afegit «tant pel fet d'ésser excessius com per raó de quarta falcídia». Una lectura passa per entendre que això és igualment aplicable a ambdós casos,³⁶ de tal manera que allà on diu «hereu» caldria entendre «persona gravada». Amb tot, la dificultat de fer ús de la norma en cas de llegats d'eficàcia obligacional, fa que l'opció reconeguda al legatari s'adigui més amb la reducció de llegats d'eficàcia real per raó de quarta falcídia.

— És precisament en aquest darrer àmbit on s'ubicava una disposició semblant en el Projecte de 1955.³⁷ I és precisament en aquest àmbit on té un valor afegit si es

---

divisible o indivisible del bé, exceptuava d'aquest règim els llegats d'eficàcia real que requeien sobre més d'una cosa (en tal cas, «tendrá lugar a base [...] de quedar propia de éste una o más de las cosas de las varias que contuviere el legado»). Quan es tractava de llegats d'eficàcia obligacional, «dicha reducción operará dejando liberado al heredero por la parte proporcional de su obligación». De tot plegat només arriba a la CDCC una referència a la situació de comunitat (en concret, a l'art. 232), que desapareix en el Codi de successions (vegeu-ne l'art. 280).

35. Entre altres arguments, fonamenta aquesta facultat en el principi general de *favor negotii*, Xavier O'CALLAGHAN, *La inoficiosidad*, p. 146.

36. Així com al de supressió de llegats.

37. Vegeu Antonio BORRELL, *Derecho civil vigente en Cataluña*, p. 253 («Si el legado fuese indivisible, se ha de entregar íntegramente, mediante que el legatario abone lo que corresponde por falcidia, al heredero, el cual tiene, al efecto, derecho a retener la cosa legada [...]»). En el Projecte de 1955 el legatari podia fer ús de l'opció, sense que el fet de descartar pagar l'import de l'excés li impedís reclamar el compliment o lliurament del llegat. Deia l'art. 444: «La efectividad de la reducción de los legados por la retención o cobro de la falcidia, tendrá lugar en los legados con eficacia real a base de quedar dueños de la cosa legada el legatario y el heredero gravado o bien de quedar propia de éste una o más de las cosas de las varias que contuviera el legado [...]. Siempre que por la reducción el legatario y el heredero gravado hayan de resultar dueños de la cosa legada y ésta fuese indivisible o desmereciere con su división, el legatario, antes de la entrega o cumplimiento del legado, podrá optar por hacerla suya íntegramente, abonando en dinero al heredero gravado el importe de la reducción». En la CDCC, l'art. 232 reproduïx el segon paràgraf de l'art. 444 del Projecte de 1955, però sense cap referència al temps de què disposava el legatari per a triar (cal tenir present, però, que el compliment íntegre dels llegats podia implicar la renúncia a la quarta falcídia; art. 233 CDCC i 445 del Projecte de 1955). I, simplificant encara més, l'art. 280, 2n par., CS, es limita a reconèixer al legatari afectat la possibilitat d'evitar-la «abonant a l'hereu, en diners, l'import de la reducció» (vegeu, però, en defensa que el CS va alterar la manera d'actuar del pagament en diners, Joan MARSAL, «Recursos gubernativos. Doctrina de la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques», *Indret*, any 2009, núm. 4, p. 9, que diu

compara amb normes semblants que, a propòsit d'altres intents de reducció, també permeten a la persona afectada evitar la reducció pagant un determinat import. Aquest valor afegit s'explicaria per dos motius. El primer motiu seria que, en els casos en què el mecanisme s'ha disposat a fi d'afavorir la cobrabilitat d'un crèdit (així, la llegítima o la quarta vidual; art. 451-22.4 i 452-5.2 CCCat),³⁸ la possibilitat d'evitar la reducció abonant aquell import, *per qualsevol*, ja estaria avalada per les normes de pagament de deute aliè per un tercer, sigui qui sigui. Certament, però, reconduir el pagament a un cas d'aquest tipus només serà possible en els supòsits en què l'import de la reducció —i, per tant, l'import que pretén abonar l'afectat— coincideixi amb l'import íntegre del crèdit.³⁹ Altrament, si qui s'ofereix a pagar és només un dels afectats, que òbviament ho farà sols en relació amb la reducció del seu llegat, s'està talment oferint un pagament parcial que el creditor no té per què acceptar, almenys d'acord amb les normes generals en matèria de pagament (art. 1169 del Codi civil espanyol [CC]). En aquests casos, l'article 451-22.4 CCCat i altres de semblants no són sobrers.⁴⁰ La raó és que, en tot cas, imposen a l'hereu la tria que faci el legatari. És dir, mai no ho serà l'article 427-45.2 CCCat. El motiu, en aquest cas, és que la reducció de llegats excessius o per quarta falcídia no té com a finalitat facilitar en cap cas la cobrabilitat d'un crèdit, i per això en aquest context no té sentit parlar de pagament de deute aliè per un tercer. El segon motiu seria que, mentre que en l'article 451-22.4 CCCat allò que abona l'afectat és una prestació idònia per a satisfer el crèdit (arg. *ex art.* 451-11.1 CCCat), en l'article 427-45.2 CCCat s'obtenen «diners» quan el dret ho és a «retenir en propietat» aquella quarta part.⁴¹

---

que «el pagament en diners a la Compilació provocava l'extinció de la situació de comunitat; en canvi, en el CS, el pagament en diners impedeix la reducció, és a dir, frustra la situació de cotitularitat»). Allò que preveia l'art. 280, 2n par., CS és el que avui recull també l'art. 427-45.2 CCCat, amb la diferència, si de cas, que en el text del CS semblava més clar que era una disposició dictada pensant només en la reducció per quarta falcídia. A propòsit de la facultat del legatari, que passaria per davant de la voluntat de l'hereu de materialitzar la reducció i derivaria en una situació de condomini, vegeu la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de 18 de juny de 1998 (RJ\1998\10057; *Revista Jurídica de Catalunya*, any 1998, núm. 4, p. 973).

38. Vegeu Lídia ARNAU, «L'art. 232-9 CCCat i els actes», que argumenta la possibilitat de fer ús d'aquesta mateixa opció en l'àmbit de l'art. 232-9 CCCat.

39. La plena identificació d'aquest cas amb un de pagament de tercer toparà amb una dificultat afegida en el context de l'art. 451-22.4 CCCat. I, això, perquè si l'acció d'inoficiositat només escau en cas d'insuficiència de l'actiu hereditari líquid per a satisfer les legítimes (art. 451-22.1 CCCat), la via de regrés del *solvens* es veurà condicionada al fet d'identificar l'hereu com a deutor i de declarar, en aquest punt, la seva responsabilitat *ultra vires*.

40. En l'art. 451-22.4 CCCat (que prové de l'art. 307, 3r par., del Projecte de 1955), el pagament de l'import corresponent s'ha de satisfer, òbviament, als creditors o «legitimaris». La qüestió que es podria plantejar és si, interposada l'acció d'inoficiositat per l'hereu (art. 451-24.1 *in fine* CCCat), aquest darrer també estaria legitimat per a rebre l'import de la reducció amb els efectes de l'art. 451-22.4 CCCat.

41. Vegeu, de nou, la RDGDEJ de 22 de maig de 2009. A propòsit de la retenció de la quarta falcídia per l'hereu, la registradora es va negar a inscriure a nom d'aquell els béns retinguts mentre no s'acredités que el legatari no havia exercit l'opció d'evitar la reducció mitjançant el pagament del preu. La DGDEJ

D'ençà del Codi de successions, la norma ha esdevingut general i, per això, en principi aplicable a tot tipus de llegats. El cert és, però, que fer-ne ús en cas de llegats d'eficàcia obligacional pot semblar realment forçat.⁴²

4.2. LA LEGITIMACIÓ ACTIVA I LA LEGITIMACIÓ PASSIVA. HI HA UN TERMINI PER A REDUIR O SUPRIMIR?

Quant a *qui* pot reduir o suprimir el llegat, és, òbviament, la «persona gravada». Podrien fer-ho els seus creditors per via subrogatòria a l'empara de l'article 1111 CC? La hipòtesi parteix d'una petició de principi i, decididament, no es correspon amb el supòsit que es descriu allà. El que s'estaria pressuposant és que la passivitat del gravat, que no es decideix a reduir, perjudica els seus creditors. Però per a confirmar això últim caldria al seu torn confirmar abans que els legataris podrien arribar a agredir el patrimoni propi del gravat. Més enllà, no es tractaria d'una acció encaminada a «realitzar cuanto se les debe» (atès que amb el seu exercici no s'obtidria res amb què es pogués cobrar, sinó que, al contrari, s'aconseguiria només disminuir el passiu del deutor). Això últim, però, seria només cert si ens situéssim en un moment previ o anterior al compliment del llegat. Si s'hagués complert parcialment (per bé que per un valor superior a l'obtingut en la successió pel gravat) o íntegrament però desconeixent el seu caràcter excessiu, aleshores sí que la finalitat d'una acció de reducció seria reintegradora del patrimoni del gravat. La legitimació passiva correspon al legatari.⁴³

---

discrepa: «[...] la retenció de la falcídia es fa unilateralment i en espècie. Així, doncs, l'exercici d'aquest dret d'opció, que pot ser anterior o posterior a la inscripció dels béns hereditaris al Registre de la Propietat, no impedirà a l'hereu de fer seus els béns retenguts, sens perjudici que es pugui veure obligat a acceptar en diners el valor de la reducció quan l'opció del legatari sigui efectiva» (fonament jurídic 2.4).

42. Pensem, si de cas, en un llegat de cosa aliena indivisible d'un tercer, el valor de la qual excedeix allò que obté el gravat. Si, com s'ha proposat, la reducció pot materialitzar-se convertint el crèdit en un de dinerari equivalent a allò que rep la persona gravada, no s'acaba de veure quin interès podria tenir el legatari a lliurar-li l'import de l'excés per a evitar la reducció, atès que, si no ho fes, seria ell mateix qui podria adquirir personalment el bé, simplement afegint a allò que li lliurés la persona gravada, en compliment del crèdit reduït, la quantitat restant fins a arribar al valor de la cosa. Si el llegat fos de cosa aliena, pròpia de la persona gravada, la hipòtesi probablement tindria més sentit. En aquest cas, encara que només sigui per a triar el camí més curt, és perfectament possible que al legatari li interessi més satisfer al gravat l'import de l'excés i que aquest li lliuri íntegrament la cosa gravada, que no pas que li lliuri primer l'import corresponent a la part no reduïda del llegat i després li transmeti (si vol, és clar, i a canvi d'un preu) allò que era objecte del llegat. Una qüestió afegida que plantejaria aquest supòsit seria si, més enllà de la naturalesa lucrativa del títol en virtut del qual el legatari adquiria el bé (que seria per raó del llegat; arg. *ex art.* 427-10.2 *in fine* CCCat), es podria parlar realment d'una adquisició lucrativa.

43. Només en la mesura que s'admeti la possibilitat d'interposar l'acció després que el legatari hagi pres possessió, tindrà cabuda també la possibilitat d'interposar l'acció contra un eventual sotsadquirent. El supòsit, previst avui en l'art. 232-9.2 *in fine* CCCat, també es recollia en l'art. 308 del Projecte de Compilació de 1955, relatiu, en concret, a l'acció d'inoficiositat legitimària en cas d'haver-se disposat del bé objecte d'una donació inoficiosa.

La qüestió del termini per a reduir o suprimir llegats enllaça amb la de la seva configuració com a poder de configuració jurídica, que, en cas d'estar sotmès a termini, ho estaria a un de caducitat (arg. *ex art.* 427-44.2 i 451-22.2 CCCat).⁴⁴ Literalment, no se'n preveu cap. Una limitació indirecta serà determinada per la conducta del gravat quan compleix íntegrament els llegats sabent que són excessius (art. 427-39.1 CCCat). La llei entén aleshores que ha renunciat tàcitament a la reducció (art. 427-44.1 CCCat).

Tampoc no es preveu un termini per a reduir la quarta falcídia. Atès que, en principi, la reducció es materialitza en la retenció de béns, sembla que no hi ha termini mentre l'hereu conserva la possessió.⁴⁵ Ho avala l'article 427-44 CCCat, sense precedents en el dret anterior.⁴⁶ La norma sotmet la reducció a un termini de caducitat de quatre anys en cas que els legataris, per a estar facultats, haguessin pres possessió ells mateixos dels llegats (art. 427-22.4 CCCat). Es demostraria, així, que també és possible reduir més enllà de la possessió del legatari i que, en conseqüència, la reducció no es traduirà sempre en una facultat de «retenció» (art. 427-40.1 i 4 CCCat). És possible aplicar l'article 427-44.2 CCCat a la reducció *ex article* 427-39 CCCat? La disposició pensa en llegats d'eficàcia real en els quals, com a norma, és l'hereu qui ha de lliurar la possessió, llevat que, com recull la disposició mateixa, els legataris estiguin legitimats per a fer-ho ells mateixos. És per això, doncs, que és difícil encaixar el termini per a reduir en el context de llegats d'eficàcia obligacional.

La limitació indirecta l'estableix el mateix article 427-39.1 *in fine* CCCat («llevat que els compleixi íntegrament sabent que són excessius»; i també l'art. 427-44.1 CCCat).⁴⁷ Aquest límit, que seria una manifestació de la doctrina dels actes propis (art. 111-8 CCCat), per una banda planteja el dubte de si ambdues circumstàncies (integritat del compliment i coneixement de l'excessivitat)⁴⁸ es prediquen i s'han de verificar en relació amb *tots* els llegats teòricament reduïbles, de manera que fins que

44. També caduquen les accions dels art. 232-9 i 232-24 CCCat.

45. En l'art. 451-24 CCCat el termini fixat (quatre anys d'ençà de la mort del causant) prescindeix de si els llegats s'havien complert o no.

46. I que reitera, sense raó aparent, el requisit de la realització d'inventari conforme a l'art. 426-20 CCCat, que ja estableix, abans, l'art. 427-40.4 CCCat.

47. Vegeu Antonio BORRELL, *Derecho civil vigente en Cataluña*, p. 246. L'autor qualifica de presumptió de renúncia l'acte de pagament íntegre dels llegats sense reservar-se el dret a la quarta falcídia. Limita, però, l'àmbit de la prova en sentit contrari («salvo [...] que lo haga por error, creyendo que la cuantía de la herencia permite pagarlo íntegramente»). D'ençà del Projecte de 1955, el pagament íntegre amb coneixement del dret a la quarta falcídia implica renúncia (art. 445; art. 233 *in fine* CDCC; art. 282, par. 3r, CS, que l'equipara amb un cas de renúncia tàcita). Vegeu Isabel MIRALLES, «Comentari a l'art. 427-41 CCCat», p. 887, que qualifica el supòsit de renúncia presumpta.

48. Possiblement, el coneixement del caràcter excessiu dels llegats no implica només saber que el seu valor excedeix el que obté la persona gravada, sinó també, i per aquesta causa, que es tracta de llegats reduïbles. A més, l'expressió «sabent» implica coneixement efectiu i exclou la simple possibilitat raonable de tenir-lo.

no s'hagin complert tots encara serà possible reduir-los *tots*, o si, per contra, n'hi ha prou amb complir-ne íntegrament un, amb coneixement del seu caràcter excessiu, a fi que la persona gravada perdi l'opció de reduir, però *només* el ja satisfet.⁴⁹ Per altra banda, la dita limitació permet concloure que encara serà possible reduir tant en cas de compliment parcial com en cas de compliment íntegre, però si es desconeix el caràcter excessiu dels llegats. I això, al seu torn, suscita dues qüestions: la primera és com es reduirà el llegat, ja acomplert, d'eficàcia obligacional; la segona és si, en aquest cas, aquesta reducció està limitada en el temps.⁵⁰ De fet, això últim depèn en gran manera que s'admeti que l'acció que es permet interposar continua sent de reducció.⁵¹ I s'entén que ho és. La raó és que, satisfet el llegat (per exemple, de cosa aliena), cal entendre que els béns o drets han estat adquirits «directament del causant». En aquesta fase, quedarien plenament superades (o, com a mínim, desdibuixades) les diferències entre ambdues modalitats de llegat per raó de la seva eficàcia. I si el que té de real es redueix derivant el llegat a una situació de condomini, el d'eficàcia obligacional ja satisfet s'hauria de poder reduir de la mateixa manera. No hi hauria, doncs, una reclamació personal de l'excés, sinó una reducció real de la titularitat adquirida.^{52, 53} El termini podria ser, aleshores i per analogia, el de quatre anys que preveu l'article 427-44.2 CCCat, que per la mateixa raó també hauria de regir en cas de reducció de llegats d'eficàcia obligacional per quarta falcídia un cop satisfets.

49. Vegeu Antonio BORRELL, *Derecho civil vigente en Cataluña*, p. 247. L'autor sembla que es decanta per la segona opció, per bé que matisada. Defensa que «[e] que paga o promete pagar íntegramente un legado sin deducir [...] lo que le permite la ley por este concepto, se presume que la renuncia, no sólo con relación a dicho legado, sino aun a los demás [...]». I entén que això últim és una presumpció *iuris tantum* en la nota 19 *in fine*.

50. En aquest supòsit, recobriria tot el seu sentit l'interès del legatari d'eficàcia obligacional, a qui ja se li ha satisfet la prestació deguda (p. ex., el lliurament d'una cosa aliena), d'evitar la reducció abonant el seu import.

51. Vegeu Pedro ALBIOL, «Comentari al art. 273 CS», p. 987. L'autor, per al cas de compliment íntegre amb error sobre el caràcter excessiu dels llegats, admet que «ello supone que puede ser impugnada la renuncia por entrega de legado excesivo, bien por error (conocimiento equivocado), o ignorancia (falta de conocimiento). El plazo para ello debe ser el general del art. 1301 del Código civil».

52. Es remet a la *conditio indebiti* Antonio BORRELL, *Derecho civil vigente en Cataluña*, p. 247 i 253.

53. La reducció s'haurà de plantejar en altres termes (així, en els de restitució de part del seu valor) en cas que la prestació satisfeta impliqui fer, i no donar.